

SEIMO ATEITIES KOMITETO 2020–2021 M. DARBO GAIRĖS

I. ĮŽANGA

Lietuvoje sukurta apie 150 įvairių strateginių dokumentų, pradedant „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ ir Strateginio valdymo įstatymu. Bet ar turime šiandien Lietuvos ateities modelį, Lietuvos viziją, kuri jungtų didesnę dalį visuomenės? Ar toks modelis iš viso reikalingas? Ar jis neaiškiame dabarties pasaulyje įmanomas? O gal vis dėlto Lietuvos ateities modelio esama? Jei taip, kaip galėtume jį nusakyti, apibrėžti? Pagaliau koks mūsų santykis su netrukus, regis, pradedančia veikti Europos konferencija (platforma) dėl Europos Sąjungos ateities. Kaip būtų įmanoma dabarties pasaulyje Lietuvos ateitį patikimiau projektuoti? Koks ateities modelis galėtų Lietuvos visuomenę ir pasaulio lietuvius jungti? Kaip jis galėtų atsirasti? Kokiais būdais, priemonėmis šiandien galėtume vienokios ar kitokios Lietuvos vizijos įgyvendinimo siekti? Kokius ateities kūrimosi mechanizmus turime? Kokiais remiamės? Kokių naujų susikurti reikėtų? Į kokius pagrindinius dabartinio pasaulio iššūkius Lietuvos ateities projektas turėtų atsakyti? Kokių pavojų, jau patirtų nesėkmių Lietuvos ateitį projektuodami turėtume mėginti išvengti? Ką daryti, kad mūsų „ateities strategijos“ būtų realios ir gyvybingos, kad jos mums ateitį atvertų, o ne užvertų? Kokia Lietuvos trajektorija? Kam rašomos strategijos?

Ieškant atsakymų į pastaruosius klausimus – 2020 m. pabaigoje įkurtas Seimo Ateities komitetas, kurio:

TIKSLAS – užtikrinti šalies ilgalaikių strateginių interesų įgyvendinimą, per valstybės ir visuomenės raidos tendencijų modeliavimą, inovacijų ir technologinės pažangos plėtrą, valstybės modernizavimą ir strategines reformas, užtikrinančias piliečių įsitraukimu ir dalyvavimu grindžiamą valstybės ir visuomenės raidą.

FUNKCIJA – politikos tikslų ir politikos kryptių sinergijos ir kompromisų panorama.

SIEKIS - strategijos „Lietuva2050“ parengimas bendradarbiaujant su Vyriausybe.

II. ATEITIES KOMITETO VEIKLOS KRYPTYS

Seimo Statuto 58¹ str. apibrėžtomis veiklos kryptimis Ateities komiteto įpareigojamas politiniams sprendimams šiose srityse:

- A. visuomenės ir valstybės ateities raida ir jos modeliavimas.
- B. inovacijos ir technologinė pažanga.
- C. emigracijos, migracijos ir demografiniai procesai.
- D. valstybės/valstybės valdymo sistemos modernizavimas.
- E. Ateities komitetas – tarptautinės reformų ir inovacijų praktikos „bankas“.
- F. Ateities komitetas – parlamentarizmo „forpostas“.

III. ATEITIES KOMITETO 2020–2021 M. PRIORITETINĖS SRITYS

Nuo 2021 m. Seimo rudens sesijos pradedami rengti **kasmetiniai Valstybės būklės pranešimus**, kurie veiks kaip platforma siekiant sutelkti parlamentą į ilgesnį laikotarpį ir didinti galimybes susitarti dėl strateginių šalies tikslų.

Atsižvelgiant į šį pranešimą ir vidines komiteto diskusijas, planuotina komiteto lygmeniu tvirtinti 3-5 komiteto metinės prioritетines sritis ar temas.

Ateities komiteto 2020–2021 m. prioritetinės sritys (abėcėlės tvarka):

1. Ekonomikos transformacija.
2. Europos ateities forumas.
3. Inovacijos ir technologinė pažanga, skaitmenizacija.
4. Valstybės / valstybės valdymo sistemos modernizavimas.
5. Žaliasis kursas.

Lygiagrečiai su prioritetinėmis sritimis komitetas nuosekliai veikia ir kaip tarptautinės reformų ir inovacijų praktikos *bankas* bei parlamentarizmo *forpostas*.

IV. 2020–2021 M. PRIORITETINIŲ SRIČIŲ TEMOS

Ekonomikos transformacija

Žiedinė ekonomika. Viešieji finansai. Real-time-economy. Strateginio valdymo ir biudžeto reforma. Elgsenos modeliai ir paskatos. Ekonomikos konkurencingumas

Europos ateities forumas

Konferencija dėl ES ateities. Respublikos ir demokratijos vaidmuo. Respublikos ir demokratijos ateitis ES. Tolimesnė LR konstitucinė raida.

Inovacijos ir technologinė pažanga, skaitmenizacija

Skaitmenizacija. Robotizacija. Automatizacija. Inovacijų reforma 2.0. Elgsenos ekonomika. Inovacijų ekosistema.

Valstybės / valstybės valdymo sistemos modernizavimas

Valstybės tarnybos / viešojo sektoriaus strateginės reformos ir reformų politika. Valstybės valdymo modernizavimas ir skaitmenizavimas: Viešojo sektoriaus inovacijų valdymas. Reali viešojo sektoriaus skaitmeninimo strategija.

Žaliasis kursas

Aplinka, miškai ir klimato kaita. Galimybės miškų, medienos, statybos, agro-maisto sektoriams. Naujas miestų veidas. Atsinaujinančios ir autonominės energetikos ateitis. Moderni ir sumani aplinkos apsauga. Judumas.

Ateities komitetas kaip tarptautinės reformų ir inovacijų praktikos „bankas

Lygiagretinimas kiek LRV priemonių planas atitinka gaunamas sisteminės rekomendacijas. Susitikimai su suomiais, estais, latviais, etc.

Ateities komitetas kaip parlamentarizmo forpostas

Tęstinis „Intelektualinio Lietuvos savarankiškumo“ forumas. Lietuviški „Davoso“ forumai. NVO platforma. Studijos ir viešinimas.

V. Valstybės valdymo modernizavimo ir skaitmenizavimo strategija (-jos)

-Į skaitmenizaciją žiūrėti plačiai, kaip į inovatyvios ateities perspektyvą, nevertinant kiekvienos srities atskirai, bet žiūrint į tai, kaip į bendrą perėjimą. Strategija turi būti nukreiptą į kombinuotą procesą jau esamiems sektoriams bei naujai besikuriantiems. Tai turi būti bendra, vieninga sistema, neišskirianti atskirų dalyvių ar sektorių, bet pabrėžianti proceso vientisumą bei horizontalų

pasiskirstymą. Kiekvienas skaitmenizacijos įrankis turi būti pajungiamas, kaip vientisos sistemos dalis, o ne kaip atskiras vienetas. Taip užtikrinant sklandų naujovių diegimą, bei jų tęstinį naudojimą. Galvojame ne bendrai apie, pavyzdžiui, dirbtinio intelekto naudojimą, bet kaip dirbtinis intelektas gali būti naudojamas sveikatos sistemoje.

- Kiekviename sektoriuje atskirai turi būti rastas optimalaus pritaikymo planas.

- Skaitmenizacijos procese, reikia apsvarstyti švietimo sistemos pritaikymą, tai yra atitinkamai reaguoti į besikeičiančią aplinką, taip modifikuojant jau esamus profilius į pritaikytus ateičiai.

- Svarstant skaitmenizacijos politiką, galvoti viso regiono kontekste. Ne apie tai kas gali būti padaryta nacionaliniu mastu, bet, kaip tai gali įsilieti regioniniam kontekste. Tai gali būti šalių specializacija, tai gali būti naujo vieneto sukūrimas, koncentruojantis regiono išteklius vienoje vietoje. Susitelkiant ties kiekvienos valstybės privalumais, bendrai galima formuoti bendrus tikslus ir kiekvieno rolę jų įgyvendinime. Tam įgyvendinti galėtų būti kuriami bendri klasteriai, kurie pasitarnautų, kaip platformos skirtingų šalių atstovams, privataus bei viešojo sektoriaus dalyviams tam, kad dalintis patirtimis, ieškoti sprendimo būdų, suformuoti bendrus standartus, pasikeisti nuomonėmis tarp ekspertų. Tokie klasteriai galėtų tarnauti kaip jungtis tarp skirtingų regiono valstybių taip pat galėtų būti jungtis su kitomis ES ir ne ES šalimis bei JAV.

- Investicijos į skaitmeninę infrastruktūrą lemia sėkmingą skaitmenizacijos procesą. Inovacijų diegimas, sistemos kūrimas neįmanomas be tinkamai išvystytos infrastruktūros. Turi būti aiškiai apibrėžta, kas yra padaryta, ko trūksta, ką reikia padaryti, kas už tai atsakingas, kas už tai moka ir kiek kaštų prireiks. Kiekviena inovacija bei infrastruktūriniai sprendimai turi būti priimami įvertinant kokią vertę jie sukurs.

1. Transformacijos/pokyčių valdymo disciplinos institucionalizavimas nuolatiniams pokyčiams įtvirtinti

2. Viešojo sektoriaus inovacijų valdymo sukūrimas

3. Realios viešojo sektoriaus skaitmeninimo strategijos sukūrimas ir įgyvendinimas:

- a) vadovų lyderystė;

- b) visuomenės įtraukimas – piliečių įtraukimo platformos sukūrimas; bendravimo su piliečiais kompetencijų centro suformavimas ir panaudojimas; *blockchain* (blokų grandinės) sprendimai pasitikėjimui užtikrinti įvairiose srityse;

- c) išteklių ir sistemų konsolidavimas, duomenų valdymas ir atvėrimas, automatinės paslaugos ir kt.;

- d) skaitmenizavimą skatinanti ir kliūtis jai šalinanti teisėkūra (specialios paskirties centras);

- e) kibernetinių rizikų valdymo populiarinimas, finansavimas, specialistų rengimas.

4. Valstybės duomenų analitikos gebėjimų sukūrimas:

- a) valstybės informacinių išteklių konsolidacija (kiek išsivysčiusios technologijos, kokia jų sklaida, kokie privalumai, trūkumai Lietuvos, Vidurio Europos, ES mastu).

5. Elgsenos analizės ir pozityvių mąstymo/elgsenos pokyčių valdymas. Elgsenos ekonomika: ar galime sukurti gebėjimą valdyti duomenis valstybės mastu ir panaudoti juos vertei kurti?:

- a) duomenų inventorizavimas, integravimas, atvėrimas, duomenų ekonomikos sukūrimas;

- b) dirbtinio intelekto strategijos (visoms gyvenimo sritims, etika, teisėkūra) atnaujinimas ir įgyvendinimas;

- c) duomenų, dirbtinio intelekto panaudojimas pozityviai įtakoti žmonių mąstymą ir elgseną („nudging“);

- d) mąstymo ir elgsenos specialistų poreikis teigiamiems pokyčiams įtakoti.

- e) nauji veiklos ir verslo modeliai duomenų ekonomikos sąlygomis.

6. Modernių kompetencijų (lyderystės, skaitmeninių, analitinių, pokyčių valdymo, inovacijų) įgijimas ir didinimas:

a) tarnautojų ateities kompetencijų (skaitmeninių, analitinių, kibernetinių) ugdymas, panaudojant modernius metodus (pvz. ženklelių sistema)

b) ateičiai atsparių profesijų ir kompetencijų identifikavimas ir piliečių rengimas skaitmenizacijai ir automatizacijai;

c) darbuotojų sveikata ir gerbūvis visuotinio automatizavimo sąlygomis.

7. Strateginio valdymo ir biudžeto reforma

8. Modernių viešojo sektoriaus paslaugų teikimo centrų realizavimas:

a) e-paslaugų naudojimo patirties tobulinimas;

b) išmanaus automatizavimo išnaudojimas;

c) kitos kartos proaktyvių/robotizuotų e-paslaugų piliečiams ir verslams sukūrimas ir realizavimas;

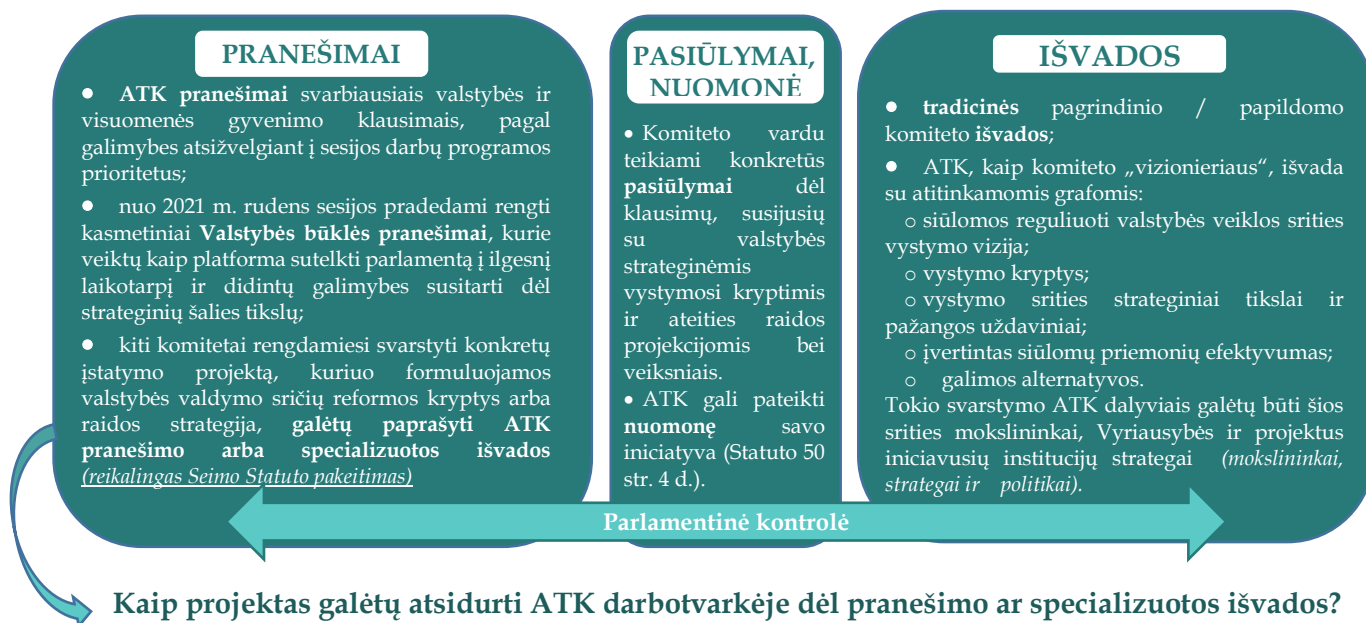
9. Regionų plėtra:

a) skaitmeninio (RAIN, 5G, Starlink, pan.) susisieikimo bei turinio realizavimas skirtumams tarp didžiųjų miestų ir regionų mažinti.

10. Tarpvalstybinis bendradarbiavimas Vidurio Europoje – skaitmeninės patirties sklaida ES, aljansai konkurencinėje kovoje dėl ateities infrastruktūros (dirbtinio intelekto, etc.)

VI. ATEITIES KOMITETO VEIKLOS FORMOS IR VIETA SEIMO TEISĖKŪRINĖJE VEIKLOJE

Ateities komitetui teisėkūra pati savaime nėra rezultatas, todėl komitetas turėtų „supinti“ galimas ateities vizijas, strateginį valdymą ir teisėkūrą. Pagal suformuluotas Ateities komiteto veiklos kryptis, Seimo statute numatytas **išskirtinis komiteto vaidmuo Seimo darbe** ir šios **Ateities komiteto (ATK) veikimo formos**:

1) Paskiria Seimas, tuomet reikalingas Statuto 142 straipsnio 2 dalies pakeitimas:

„2. Nutaręs pradėti projekto svarstymo procedūrą, Seimas tame pačiame posėdyje turi paskirti preliminarį svarstymo Seimo posėdyje datą (ne anksčiau kaip po savaitės ir ne vėliau kaip iki sesijos pabaigos), pagrindinį komitetą ir papildomus komitetus projektui toliau nagrinėti arba tobulinti. Pradedant svarstyti projektus, kuriais formuluojamos valstybės valdymo sričių reformos kryptis arba raidos strategija, Seimas gali pavesti Ateities komitetui pateikti specializuotą išvadą (alternatyva šia tema parengti pranešimą). Siūlymą dėl preliminarios svarstymo Seimo posėdyje datos, pagrindinio komiteto ir papildomų komitetų aptaria ir teikia Seimui tvirtinti Seniūnų sueiga.“

2) Paprašo pagrindinis komitetas, tuomet reikalingas Statuto 147 straipsnio 2 dalies pakeitimas:

„2. Tam komitetas paskiria atsakingus komiteto narius - komiteto išvadų rengėjus (paprastai vieną iš Seimo daugumos, vieną iš Seimo mažumos), numatoma, kokių ekspertų nuomonės privalo būti išklaustos, gali būti paprašyta kitų komitetų ar valstybės institucijų papildomų išvadų **ar Ateities komiteto pranešimo (alternatyva pranešimas)**, numatoma, iki kada pastabas, pasiūlymus ir pataisas komitetui gali pateikti suinteresuoti asmenys, kada išvadų rengėjai privalo komitetui pateikti pirmąjį išvadų projektą, priimti kiti parengiamieji sprendimai.“

VII. SVARBIAUSI STRATEGINIAI TEISĖS AKTAI ATEITIES KOMITETUI

Strateginio valdymo įstatymas (SVĮ)	
Valstybės pažangos strategija	<i>Likus ne mažiau nei 4 m. iki Nacionalinės pažangos strategijos 2030 m. pabaigos, LRV pradės rengti naują Valstybės pažangos strategiją 2050. Prieš strategijos rengimą Vyriausybė turės patvirtinti jos rengimo koncepciją, kurios rengime ATK turėtų aktyviai dalyvauti, nors dabar tai nenumatyta. Rengiama Strateginio valdymo metodika: „17. Strategijos darbo grupė parengia Valstybės pažangos strategijos rengimo koncepciją, kurią suderina su Seimo komitetais ir frakcijomis. <...>.“</i>
LR teritorijos bendrojo plano koncepcija	<i>Nes SVĮ 6 str. 3 d. numatyta „<...> Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano koncepcija turi derėti su Valstybės pažangos strategija ir Nacionalinio saugumo strategija;“</i>
Nacionalinio saugumo strategija	<i>Nes SVĮ 6 str. 1 p. nustatyta, kad „ <...> Valstybės pažangos strategija turi derėti su Nacionalinio saugumo strategija“, o SVĮ 6 straipsnio 2 punkte nustatyta, kad „ <...> Nacionalinio saugumo strategija turi derėti su Valstybės pažangos strategija;“</i>
Nacionalinės darbotvarkės	<i>SVĮ 6 str. 4 d. „<...> Šie dokumentai rengiami atsižvelgiant į Valstybės pažangos strategiją ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano koncepciją;“</i>